

Житіє святого отця нашого Тарасія, патріярха Константинограда¹

¹ Написав
учень його
Ігнатій,
єпископ
Нікейський,
житіє, яке в
Метафраста
міститься.
З нього та
з інших
скорочення
тут викладено.

арасій святий народився у Константинограді від батька Георгія, матері ж Єнкратії, які патриціївського благородства і сану були. Дійшовши ж віку і всю книжну премудрість і зовнішню любомудрість пройшовши, був у царських палатах, різні приймаючи сани й почесні. За благородумність і добрі звичаї всі його любили та шанували. І став одним із радників царських. Царював же тоді Константин^а, син Леона^б, внук Копронима^в, з матір'ю своєю Іриною^г. Було ж Константинові від народження десять літ, коли став царем. І ересь іконоборна, що від Лева Ісаврянина^г почалася, перемагала в той час. Патріярхом же був Павло Кипріянин, муж доброчинний і благочестивий, але боязливий. За царювання згаданого Леона, сина Копронимового, на престол возведений був і, велике за ікони святі катування багатьох, від злочестивого царя чинене, бачачи, приховував своє благочестя і з єретиками сходився. Після смерти ж того царя він хоч і хотів прославити благочестиве іконам святим поклоніння, але не міг, бо не мав помічника собі зовсім нікого ж, а іконоборство вельми зміцніло в цілому граді і в навколишніх краях. Через те був вельми печальний і, бачивши, що нічого не досягне, надумав залишити престол патріярший, на якому ж не більше чотирьох років перебував. І розхворівся, пішов з дому патріяршого потай у монастир святого Флора і прийняв на себе святу схиму. Стало про те відомо скоро всюди, і всі були у великому подиві. Опечалилася цариця Ірина, що патріярх те зробив, нікому не повідомивши, і прийшла до нього із сином, царем

^а Константин VI (780 – 797).

^б Лев IV (775 – 780).

^в Константин V Копронім.

^г Ірина (797 – 802).

^г Лев III Ісаврійський (717 – 741).

Константином, і питала його: “Що ти зробив, отче? І чому?” Він же відповідав: “Хвороба моя і сподівання швидкої смерти в цей святий схимницький образ привели мене, а найбільше — церковна бентега і безлад примусили мене покинути престол патріярший, бо хворіє Церква єрессю іконоборною і від довгочасного злого мудрування прийняла рану невиліковну. І я, окаянний, тричі вже рукою своєю і чорнилом погодився з тим єретицтвом, бо неможливо мені було уникнути сїтей зловірства, але сталося так, що і язиком, і рукою погруз у ній, — через те нині дуже каюся. А що більшою і безмірною печаллю зранює мою душу, то це те, що бачу всі краї цілої землі, які під рукою вашою є і віри правило непорушне зберігали і в православному ученні перебували та раділи, відчужуються від Церкви нашої і від себе, як від Христового стада, нас, наче чужих овець, відганяють, — і через те відмовляюся пастирем бути єретичному зборищу. І захотів більше перебувати у гробі, аніж бути під анатемою святих чотирьох престолів апостольських. Але тому що скипетр влади дав Бог у руки ваші, щоб царську мали опіку над християнським стадом у піднебесній, не зневажте-бо скорботи матері нашої Церкви ані не залиште її в неутішній печалі більше перебувати, але постарайтеся, щоб вона знову давню красу свою прийняла. Не допустіть більше мерзотної єресі, щоб ніяка свиня, з луговийшовши, не спустошувала і не знищувала винограду Христового під час вашого вірного царювання й не оскверняла його злочестивим мудруванням. Маєте досвідченого робітника, який може плекати гроно істинного ісповідання. Його ж перегнавши через божественне точило єдиної Церкви, наповнить чашу премудрости і приготує найвірнішому народові пиття православного розуміння”. Питали ж його: “Про кого це говориш, отче?” Відповів він: “Про Тарасія говорю, який є першим на радах ваших царських. Його знаю достойним бути церковного правління, що сильний жезлом розуму єретичне лжеслів’я відігнати, випасти ж добре словесне Христове стадо і зібрати його в одну правовір’я загороду”. Такі слова від патріярха Павла чуючи, благочестива цариця Ірина і син її, цар Константин, пішли сумуючи. Павло ж до сенаторів деяких, що залишилися в нього, сказав: “Якби ж то я не сидів

² Це пише
святий
Теофан. Його
ж пам'ять
12 березня.

був на тому престолі, коли Церква катуванням була збентежена і вселенським престолом проклята. Якщо Собор Вселенський сьомий не буде зібраний і іконоборча єресь не забереться, не можете бути спасеними". Сказали йому сенатори: "Чому-бо ти під час освячення на патріяршество підписався на іконоборство?" Відповів Павло: "Через те нині прийняв покаяння, бо тоді підписався, і боюся, що Бог мене покарає, бо через страх мовчав і не говорив вам правди. Нині ж каюся і говорю, що нема вам надії на спасення, якщо ви в єресі тій залишитесь". Тоді через декілька днів патріярх Павло спочив з миром.² Відтоді почали люди в Царгороді вільно і без страху говорити і сперечатися з єретиками про святі ікони, про них же від часів Лева Ісаврянина аж доти не було можливо нікому й уст відкрити на захист пошанування ікон.

Благочестива ж цариця Ірина зі всією своєю царською радою, шукаючи на місце Павлове чоловіка достойного і премудрого, який би зміг бентегу церковну заспокоїти, не знайшла нікого, окрім Тарасія, який ще у світському чині був, — його ж Павло на те вибрати радив. Але Тарасій відмовлявся зовсім. Зібрала цариця Ірина всілякий чин духовний та мирський і весь люд у палату, яка Магнавра називалася, що на передмісті, в Євдомському місці, була, і сказала, щоб усі почули: "Знайте, що залишив нас Павло-патріярх, треба нам замість нього знайти доброго Церкві пастиря і учителя". І возвали всі, кажучи: "Ніхто інший бути не може, окрім Тарасія". А блаженний Тарасій став насередині і сказав: "Бачу розшматовану і розділену Божу Церкву, східні ж і західні повсякчас проклинають нас, лютими є прокльони і відтинання від Царства Божого. Якщо Собор Вселенський зібраний буде і всі у вірі одногосно об'єднаємося, то так, як хрещення є єдиним, так і віра буде єдиною, — ніщо ж бо так не є приємним Богові, як те, щоб усім у єдності віри і любові перебувати. Тому погоджуюся, хоч і недостойний і недосвідчений, прийняти правління Церквою. Якщо ж не буде Вселенського Собору, і не буде винищено єретицтва, і віра з усіма православними східними і західними Церквами не об'єднається, то я проклятим і засудженим бути не хочу і патріяршество прийняти не погоджуся: жоден-бо цар не зніме мене з Божого Суду і вічної

кари". Те чуючи, всі погодилися, щоби був Сьомий Вселенський собор. І просили блаженного, аби пастирем їм бути не відмовлявся. Обіцяли ж у всьому йому, як вівці пастиреві, слухняними бути, знаючи про нього достеменно, що на істинну путь наставить словесне стадо. І впросили святого, погодився з волею їхньою і соборним проханням, і прийняв чинне за ступенями освячення і патріярший престол, маючи сильне уповання і надію на допомогу Божу, що зможе іконоборну в Церкві винищити єресь. Змінився ж святий Тарасій зі світського чину в духовний, зразу і життя прийняв духовне — хоч і у світському не за плоттю, а за духом жив, проте у святительстві багато більше віддався богоугодному духовному життю і став ангелом у тілі, духом палаючи, для Господа працюючи, поневолюючи духові плоть і її умертвленням березучи чистоту непорочну, ангелів співтовариство. Повстримність і піст його були великими і чужання постійне. Сну мало приймав, у богомисленні ж і всенічних перебував молитвах, не спочивав на м'яко постеленому одрі ані в м'який не одягався одяг, не бачив його з прислуги ніхто, щоб він колись відклав пояс свій і одяг, коли спочити була потреба. Не допускав, аби хто зняв взуття з ніг його, маючи на гадці слова Христові: "Не прийду, щоб послужили мені"³. Але сам собі слугою був, иншим подавав смирення образ, до жебраків і убогих був милостивий безмірно, годуючи голодних і нагих одягаючи, для них же і лікарні будував, і про повсякденну домовився їжу з двору патріяршого, і сам служив їм, особливо ж у день Воскресення Христового трапезу їм своїми руками готуючи, і в інші знаменні празничні дні те саме робив, і мав кожного з них у себе записаного на ім'я. Побудував же і притулки для подорожніх, і монастир за кошти родинні побудував у Босфорі Тракійському, і лик добродійних ченців у ньому зібрав, з них же багато такої святости і досконалости досягли, що й на архиєрейські їх покликано престоли і були стовпами непохитними католицької віри. Старання ж святий Тарасій мав велике і ненастанну турботу про святі ікони: як би їх у попередню повернути шану, скинувши образливу, їм завдану єресь. Через те завжди нагадував царям, аби звеліли Вселенському бути Соборові. Писали-бо царі Константин

³ Мт. 20, [28].

та Ірина, які керували тоді цілим царством через юність сина, а з ними писав і святіший Тарасій до всіх патріархів і єпископів, на собор їх кличучи. І зібралися зі всіх країв єпископи до Царгорода, а патріярхи намісників своїх прислали. Адріян-бо Римський через далечінь дороги і невигоду сам не прийшов, а Олександрійський, Антіохійський і Єрусалимський патріярхи під ігом рабства агарянського вже були, і неможливо їм було самим на соборі тому бути — тому замість себе найкращих у благочесті і премудрості духовних мужів прислали.

Визначено було місце Собору у великій апостольській церкві, що її Великий Константин^А, перший цар християнський, побудував. Коли ж святіший Тарасій і намісники інших патріархів — єпископи — у ній сіли, там був і сам цар, юний Константин, і мати його Ірина. Прийшов несподівано полк великий вояків озброєних, у серцях їхніх утверджена була єресь іконоборна, її ж від діда царевого — Константина Копронима, царя, що перед тим був, — навчилися і в ній зістарілися. Їх намовили таємно єпископи деякі та вельможі, єрессю тою недужі, і вони зібралися, озброєні, увійшли в церкву з криком великим, горлаючи: “Не допустимо, щоби догмати царя Константина було відкинено, але те, що він своїм собором утвердив і законопоклав, нехай буде міцним і незмінним. Не допустимо, щоб ідолів [так вони ікони святі називали] вносили у храм Божий. Якщо ж хтось насмілиться собор Константинів і його догми відкидати, вносити ж ідолів, то зразу кров’ю єпископів земля ця забагріє”. Такий галас і бентегу бачивши, царі дали знак єпископам встати з місць своїх — і зразу всі розійшлися. Воїнів же тих і провідників їхніх через декілька днів благочестива цариця Ірина добре покарала і, воїнського чину позбавивши, розіслала по селах обробляти землю. Після того визначено було місце Собору у Витійському граді Нікеї, у ньому ж і перший колись святих отців трьохсот вісімдесяти собор на Арія злочестивого зійшовся, там і вдруге святі отці зібралися. Прийшов же святий Тарасій, маючи зі собою намісників патріярших: від Адріяна Римського

^А Константин I Великий (306 – 337).

був Петро-архипресвітер і другий Петро, авва. Від Политіяна Олександрійського — Тома, монах і пресвітер. Від Теодорита ж Антіохійського та Ілії Єрусалимського — Йоан, монах і пресвітер. Ще ж взяв святий Тарасій зі собою і з царської ради мужа вибраного Никифора, який пізніше і престол патріярший після цього святого Тарасія прийняв за добродійне життя своє. З тими і зі всіма святими отцями, їх же було триста шістдесят і сім, святіший Тарасій у Нікеї зійшовся, Собор Вселенський сьомий склав у найпросторішій того града соборній церкві. Було ж перше святих отців зібрання місяця вересня у 24-ий день, пам'яті святої першомучениці Теклі, коли святіший Тарасій, зробивши передмову, з якої причини зібрані, переконував єпископів, щоб судили праведно, викорінюючи неправославні учення, до Церкви заново привнесені. Тоді читане було царське до Собору послання, у ньому ж згадувано патріярха Павла, який при кончині своїй радив, аби соборним судом іконоборна єресь відкинена була. Благословили ж святі отці царя і матір його, що таку про православ'я мають турботу, після цього єпископів, що у єресь впади, слухане було з покайням звернення і православ'я ісповідання. Серед них же Василій Анкирський, тримаючи рукою своєю згорток, читав: "Тим, що не шанують святих ікон, — анатема. Тим, що називають ідолами ікони святі, — анатема. Тим, що наводять слова з Божественного Писання проти святих ікон, — анатема. Тим, що відкидають передання святих Отців, як же відкидають Арій, Несторій, Євтихій, Діоскор, і не хочуть прийняти того, що не з Божественного Писання їм показане, — анатема. Тим, що говорять, що ікони святі не від святих Отців передані, — анатема. Тим, що говорять, наче Церква вселенська приймає ідолів, — анатема". Так й інші єпископи зробили, і прийняте було їхнє покайння, і місце їм у соборі між єпископами православними було дане. Для інших же, тих, що не зовсім від єресі відмовилися, суд на інший час відкладено. Говорив-бо святий Тарасій: "Застарілі хвороби і звичні погані манери нелегко зцілюються". Проте і тих, що потім справді покаялися, святий Собор прийняв і не позбавив їх санів їхніх. тривав же святий той Собор двадцять днів, у які сходилися обговорювати з Божественного

6
4 Жовтень,
16-го.

Писання і зі Святих попередніх Великих Отців і учителів, і з давнього передання церковного про чесні ікони — і долали зловірне єретичне мудрування. Наводили невигадану історію про святий обрус, на ньому ж Христос Господь зобразив святе лице Своє, послав Авгарові, едеському князеві, — той же, поклонившись, зцілився від хвороби. Також і про ікону святих апостолів Петра і Павла, що її святий Сильвестр, папа Римський, показав цареві Константину, і про ікону Христову, над якою юдеї у Вируті позбиткувалися, — про неї ж святий Атанасій розповідає⁴. Коли ту повість на Соборі читали, усі святі Отці плакали. Врешті єресь іконоборну прокляли, ікон же світлих пошанування утвердили — і була радість велика святим Церквам, які попередню свою іконну красу приймали, і всі правовірні народи торжествували, “многая літа” співаючи царям і пастирям. Так належною турботою святішого патріярха Тарасія і благочестивої цариці Ірини старанням єресь іконоборну було відкинено і розтоптано, мир же Христовій Церкві дарувався.

Керуючи добре Церквою Божою, святий Тарасій заступався за скривджених і помагав тим, котрі в біду потрапили. Йоана, протоспадарія^е царського, з якоїсь провини важкої жорстоко допитували, а він з ув'язнення уночі втік і до церкви прибіг, у вівтарі за ріг трапези святої схопившись, помилування і звільнення від смерти просив. Святитель Божий захистив його, і не видав воїнам, що прибули по нього від Ірини-цариці. Вони ж при дверях церковних стерегли його вдень і вночі, допоки вийде, — сподівалися, що все одно з церкви вийде з природної потреби. Але святитель Божий, не випускаючи, його у вівтарі ховав, даючи йому з трапези своєї їжу, а коли нужду мав тілесну, то виводив його під мантиєю своєю дверима, що з правого боку, і, у відхідне місце завівши, чекав зовні, тоді знову під мантиєю у вівтар заводив. Так робив щодня, скільки чоловікові тому треба було, служаючи йому, наче раб, і не гидуючи таким ділом. Так пастир добрий пас свою вівцю, від смерті її захищаючи, врешті владою своєю архиєрейською без страху зв'язав тих, що шукали

^е Перший із мечників, знатний чин при дворі грецьких царів.

чоловікові тому смерти, відлучення від Церкви на них обіцяючи накласти, якщо більше хотіли б яке зло йому заподіяти. І був вільний від суду і кари протоспадарій заступництвом доброго пастиря святого Тарасія. Тоді цар Константин, двадцяти літ дійшовши і в царській владі укріпившись, навчений поганими радниками своїми, відставив від влади царської матір свою, благочестиву царицю Ірину, яка добре і премуро цілим царством керувала. І сам царствуючи і маючи вільне [не так, як раніше, під владою матері] життя, розбестився вельми і провадив пусте життя. Зненавидів же неповинно законну свою дружину, царицю Марію⁵, захотів іншої на ім'я Теодотія, з нею ж таємно гріх чинив і хотів зробити її собі дружиною і царицею, а законну відігнати. Шукаючи ж на законну провини, сплів брехливий наклеп на неї, наче вона хотіла його труткою заморити, неправду ж ту, наче саму істину, цар розповідав усім — і всі йому, як цареві, вірили. І розійшлася та чутка серед людей, ніби цариця хотіла царя згубити отрутою. Відомо те стало і святішому патріярхові Тарасію, і був печальний дуже, пізнавши підступ аріяньський, невинність же цариці Марії, і думав, як би то його у неправді тій і у грісі викрити і до виправлення намовити. Тим часом один із вельмож, приязний цареві, посланий був від царя до святішого патріярха, річ брехливу, наче правдиву, сповіщаючи про царицю, що приготувала отруту цареві. “І треба, — говорив, — щоб у кожному разі, о святіший отче, поблагословив ти царя іншу, вірнішу йому, взяти дружину”. Святий же зітхнув із глибини і слізною посміхнувся, почав говорити: “Коли так, як ти кажеш, замислив цар, і тіло, законом Божим запряжене, що одним із ним стало, відтяти від себе хоче, — не відаю, як перетерпить від усіх сором і зневагу. І як тих, що під владою його, буде переконувати у цнотливості і повстримності? Як гріхи перелюбу судити і карати буде, сам охоплений таким беззаконним потягом? Коли б і правдою було те, що ти нам розповідаєш, треба слухати Голосу Господнього, який говорить: “Кожен, хто відпустить жінку свою, крім провини розпусти, той доводить її до перелюбу”⁶. Але якого б цариця захотіла більшого честю і гарнішого красою мужа мати від цього, що царем є, і гарний, і молодий, що

⁵ Вона була онукою святого Філарета Милостивого. Дивися 1 грудня.

⁶ Мт. 5, [32].

аж йому приготувала смертельну отруту, як ти кажеш? Але, як я бачу, ця брехня для того влаштована, аби чесний шлюб зганьбити і ложе нескверне осквернити. Введеться ж мерзота блудна і відновиться насіння перелюбодійне. Таку-бо від нас і від подібних нам отців відповідь прийми і донеси тим, що послали тебе. Не маємо віри до того, що кажеш ти, смерть же більше і муки тяжкі воліємо підняти, ніж послужити благословенням нашим такому беззаконному ділу. Хай знає цар, що на несправедну його раду не погодимось". Це чуючи, той вельможа пішов, сумуючи, і все, що від святішого чув, сповістив цареві. Засмутився ж цар і дивувався такій твердості і небоязливому розуму патріярха, а почасти боявся, щоб не зробив йому перепони в його бажанні. І, пославши, прикликав до себе святого з почеснями, сподіваючися сам, словами своїми, зм'якшити його серце і до погодження схилити.

Прийшов же святий патріярх Тарасій до царя з чесним старцем Йоаном, тим, що на соборі був намісником від патріярхів – Антіохійського і Єрусалимського. І коли сіли, за звичаєм, почав цар до святішого патріярха говорити так: "Сповістив же я твоїй святині через посланця про річ, яка нам трапилася, нічого ж бо не хочемо утаїти перед твоєю чесністю, люблячи і шануючи тебе, яко отця. Треба ж, щоб і своїми устами ісповідав я про ворожнечу, що на мене діється, і заколот співмешканки моєї, яка не є Богом даною мені помічницею, а виявилася ворогом. Від неї мені відлучитися сам закон велить, і ніхто заборонити не може. Бо явною є її провина і погане діло, через що або смерть судом прийме, чи [що милосерднішим є] нехай би, чернечий прийнявши одяг, плакала і каялася в такому гріху у всі дні життя свого. Не простого і чужого якогось чоловіка хотіла отрутою вбити, а свого власного мужа і вірнішого царя, для варварів страшно-го. І якщо б те вчинила, цілому царству була б бентега нема-ла, і розійшлося б так її злодіяння по всій піднебесній". Коли те говорив цар, зробив знак предстоячим, і принесли посуд скляний, у якому мутне якесь пиття було, і показував те святішому, розповідаючи, що то отрута смертоносна, якою ж хотіла його цариця таємно позбавити цього життя. І говорив: "Який ще може бути більший ворожості її до мене доказ? І

чого вона достойна? І яка потреба тягнути час, відкладаючи суд, але скорше, о чесніший отче, переконай її зразу черницею стати, якщо серед живих бачити її хочеш. Я-бо не можу більше з нею в подружжі жити, ані дивитися на неї, ані терпіти більше, бачачи перед собою це пиття смертне, що вона приготувувала”. Святіший же Тарасій, бачивши царя, що погруз у сітях перелюбства і брехливу провину на невинну і цнотливу царицю покладав, сказав до нього без страху: “Не підіймай, о царю, боротьби на закон Божий, не воюй таємним підступом з істиною, під виглядом правди переступаючи і руйнуючи заповіді Божі. Царської-бо влади знаком є все чинити відкрито, вільно, совістю ж бездоганною, і нічого ж таємно й хитро не починати проти Бога, що дав вінець царський, переступаючи Його божественні веління. Зрозуміло-бо всім, що не є винна цариця у злomu тому ділі, в якому неправедно її звинувачують, наче готувала смерть твоєму царству. Хто-бо, як же я раніше сказав, красою молодости своєї хвалячися, дорівнятися може до твоєї краси, аби цариця, зваблена, полюбила його понад тебе і надумала б тебе отрутою з життя цього звести? Хто честю, і владою, і благородством, і славою, і багатством понад твою царську честь, і владу, благородство ж, і славу, і багатство більший, якому б цариця твоя надала перевагу, вищого ж і кращого собі мала від тебе, що є царем і стількома краями володієш, благородством царським усіх перевищуєш. Родом-бо — царевий син, і внук царевий, і правнук царевий⁷, і слава твоя в кінцях землі, і багатство твоє незліченне. І як би хтось кращий і любіший понад тебе був твоїй цариці? Нема такого, нема, о царю, але винайдена ця брехня на гріх скипетру царському, і на притчу во язицех, і на кивання голів серед людей. Через те законного вашого подружжя і царського єднання розірвати не наслідуюємося, Божого боячися суду. Ані не віримо словам, що оббріхують царську дружину, хоч би мали ми і тисячі смертей і мук зазнати. Знаємо-бо віддавна твоє гріхове розпалення до блудниці однієї, з нею ж і явно вже беззаконним шлюбom грішити хочеш. Як вшануємо твою порфиру, коли тебе в явному перелюбодіянні побачимо? Як увійдеш у вівтар до Божественного престолу, щоб причаститися з нами

⁷ Копронім.
Лева
Ісаврянина.

Пречистих Христових Таїнств? Це тобі перед самим Богом відомим робимо, що не пустимо тебе більше, хоч ти й цар, увійти у вівтар до Божественного причастя, сказано-бо до давніх єреїв: “Не дайте зневажити вівтаря Мого”. Це, з ревністю і жалістю сердечною промовивши, святіший патріярх замовк. Також і вищезгаданий Йоан-старець багато переконливого благородно до царя сказав. Той же ані слухати не хотів, але більше лютував і гнівався. Розгнівалися ж і всі, що були там при царі, бояри і володарі, з них же один, що мав сан патриція, нахвалявся меч своїми власними руками встроїти в живіт старцеві Йоану, що суперечне волі царській говорив. І звелів цар, гніву сповнений, вигнати від себе з безчестям обох — святішого патріярха Тарасія та Йоана — чесного і богомудрого старця. Вийшли-бо вигнанці за правду, наслідувачі святого Йоана Хрестителя, який викрив колись Іродовий шлюб беззаконний, й обтрусили, виходячи, порох із ніг своїх і сказали: “Чисті ми від беззаконня вашого”. А цар зразу, законну царицю вигнавши з палат своїх, у монастир її віддавши і в черниці насильно постригши, одружився з вищезгаданою наложницею Теодотією, яка й родичкою йому по батькові була. Предстателем беззаконному шлюбу тому був якийсь Йосиф-пресвітер, економ церковний, — не знав про те патріярх, тому пресвітер той пізніше і відлучення від Церкви поніс за дерзнуте діло. Всіляко намагався ж святіший патріярх розлучити перелюбний той царевий шлюб, але не міг, бо цар хвалився підняти знову іконоборну єресь, якби йому той шлюб заборонили⁸. Через те святіший Тарасій залишив так у беззаконні перебувати царя, щоб не було гіршого зла на Церкву Христову від того, хто був народжений з кореня єретичного, — син, і внук, і правнук царів іконоборних, які багатьох святих за шанування чесних ікон убили. Гнівався ж цар на святішого, чинив йому всіляку шкоду, але святий усе терпів, дякуючи Богові, і чинив відповідно до свого пастирського сану. А царя після того знайшла Божа кара і помста. Через якийсь-бо рік мати його, благочестива цариця Ірина, бачивши погане й беззаконне його життя і те, що він закон Божий зневажає та іконоборство знову піднятися хоче, повстала на нього праведним гнівом, більше люблячи Бога і

⁸ Пише
Теофан.

і заступник. Похований ж був в монастирі своєму, який він збудував у Босфорі. І подавалися з гробу його багатьом хворим зцілення. Жінка одна була в кровотечі літ багато. Вона, через те що в монастир той жінкам заходити не дозволялося, вбралася в чоловічий одяг, зайшла і, гробу святішого Тарасія з вірою торкнувшись і елей з лампади, що була при гробі, прийнявши, відразу отримала зцілення. Те саме й інша жінка зробила — зцілення сподобилася. Чоловік один, на око сліпий, прийняв прозріння біля гробу святого помазанням елею з його лампади. Інший руку суху, прийшовши з вірою, елеєм помастив — і зразу розпросталася рука його і стала здоровою. Й інших багато недуг зцілювалося, і проганялися біси силою святих молитов угодника Божого Тарасія. Не годиться замовчувати й того, що цей великий православ'я ревнитель не лише в житті своєму з іконоборною ерессю боровся, але й після переставлення свого на неї озброювався. Багато-бо літ минуло, і коли Лев Вірменин^ж царство Грецьке прийняв та іконоборство відновив, святий Тарасій тому самому Леву-іконоборцю у видінні сонному явився з великим гнівом і звелів одному воїну Михаїлу, щоби мечем ударив царя. Той же, ударивши, проколов царя Лева наскрізь. Збудився ж Лев зі сну зі страхом і трепетом, був розгублений дуже і думав, що в монастирі святого Тарасія перебуває хтось, що Михаїл називається, й убити його хоче. Послав туди, допитуючи наполегливо про Михаїла, не віддаючи, що його в себе має, — Михаїла Воєводу, прозваного Валвос чи Травлій^з. Той-бо убив його в самий день Різдва Христового¹⁰. І загинув з шумом злочестивий цар, переможенний молитвами святого Тарасія, карою ж Самого Христа Бога, в іконі з Пречистою Своєю Матір'ю і всіма святими, Якого вшановуємо і Якому поклоняємося. Йому ж честь і слава з Отцем і Святим Духом навіки. Амінь.

¹⁰ Про це детально я розповів у житті Теодора і Теофана Начертаних.

^ж Лев V Вірменський (813 — 820).

^з Михаїл II (820 — 829).